

Motion till riksdagen 2007/08:U315

av **Bodil Ceballos (mp)**

Marockos ockupation av Västsahara

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos illegitima ockupation fördöms.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör inta en självständig roll i Västsaharafrågan och inte anpassa sig till EU:s lojalitet mot Frankrike och Spanien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ge aktiv hjälp till flyktingar i flyktingläger att återvända.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i FN bör verka för att folkomröstningen ska genomföras för att bilda utgångspunkt för en stabil statsbildning i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marocko bör uppmanas upphöra med tortyr och diskriminering av saharier.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att den illegitima muren genom Västsahara rivs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska medverka till att ekonomiska sanktioner införs.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör agera för att Marocko inte ska erhålla EU-bistånd så länge ockupationen av Västsahara fortgår.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

Fel! Okänt namn på

Historia

När Spaniens diktator Francisco Franco insjuknade och sedan avled 1975 passade en av de spanska generalerna på att göra sig och Spanien kvitt Spaniens sista koloni som han tyckte var en enda stor sandhög utan större värde att ha kvar. Föga anade han då vad som gömde sig under sanden eller att en ny kolonistör snabbt skulle träda in i Spaniens ställe, dvs. Marocko, och till en början även Mauretanien, som båda gjorde anspråk på territoriet. Västsahara stod redan från början på den lista, som FN sammanställde 1960, över kolonier som omfattades av världsorganisationens avkolonialiseringsprogram. Idag är landet den enda kvarvarande kolonin i Afrika. Marocko är den utövande kolonialmakten och Spanien fortfarande den formella. Spanien överlämnade 1975, Spanska Sahara, till Marocko och Mauretanien utan att, mot FN:s anvisningar, först tillfråga det väst-sahariska folket. (Mauretanien drog sig dock ur och avsåg sig sina anspråk 1979.)

Dessförinnan hade FN med en delegation undersökt stämmingsläget i den spanska kolonin. De fann att det fanns en överväldigande enighet bland saharierna i området *för* oberoende och *mot* integration med något angränsande land. Delegationen kunde också konstatera att den rörelse som hade det väst-sahariska folkets stöd var Polisario.

Befrielse rörelsen Polisario har sedan dess har kämpat för landets oberoende. Marocko verkade 1974 för att det väst-sahariska fallet skulle behandlas av Internationella domstolen i Haag. År 1975 avkunnade domstolen att varken Marocko eller Mauretanien kunde göra anspråk på området, utan väst-saharierna hade rätt att själva avgöra territoriets framtida status. Marocko och Mauretanien tog ingen hänsyn till detta utslag utan kunde med bl.a. Frankrikes stöd invadera landet på hösten 1975 i samband med nämnda överenskommelse med den fascistiska regimen i Madrid. Det spanska parlamentet ratificerade aldrig överenskommelsen.

Även den afrikanska enhetsorganisationen OAU tog ställning för det väst-sahariska folkets rätt till självbestämmande och erkände 1984 den väst-sahariska exilregeringen SADR. OAU:s efterträdare, Afrikanska unionen AU, håller fast vid denna inställning. Marocko däremot lämnade OAU i protest och är den enda afrikanska stat som inte är medlem i AU.

År 1991 kom FN-organet *Minurso* till Västsahara, för att övervaka vapenstilleståndet mellan Marocko och Polisario. Dess uppgift var också att organisera och genomföra den folkomröstning som parterna kom överens om, som skulle ge det väst-sahariska folket rätten att självt besluta om landets fortsatta status. Konflikter av detta slag blir obegripliga om man inte söker bakomliggande ekonomiska drivkrafter. I detta fall finns intressanta olje- och mineraltillgångar i territoriet som både Marocko/Frankrike och USA har intressen av.

Folkräknings- och folkomröstningsproblem

Folkomröstningen om den forna spanska och marockanska kolonins ställning skulle hållits redan i januari 1992. Detta visade sig i det närmaste omöjligt, och processen har sedan dess varit en utdragen historia. Den största svårigheten har varit att upprätta kriterierna för vilka som är röstberättigade och att sedan förteckna de personerna. *Minursos* kommission för identifiering av röstberättigade upprättades i maj 1993 och efter ett drygt års förberedelsearbete startade man med att identifiera potentiella röstberättigade. Arbetet gick långsamt, och försöken att medla mellan parterna var inte framgångsrika. Marocko har nämligen sedan många år bedrivit en omfattande omflyttning av marockaner till Västsahara, i syfte att kolonisera och manipulera ett framtida folkomröstningsresultat. 400 000 marockaner beräknas leva på västahariskt område. Samtidigt bor 165 000 västaharier i Marockos öken i läger. Omflyttningar av detta slag strider mot den fjärde Genèvekonventionen, som förbjuder länder att förflytta civil befolkning in i territorier som är under militär ockupation.

Processen bröt samman 1996 och huvuddelen av den civila FN-personalen drogs tillbaka. År 1997 intensifierades åter arbetet genom att en rad samtal initierades mellan länderna. I december det året återupptogs man också arbetet med identifieringen av röstberättigade. Detta var med undantag av tre stammar slutfört i september 1998. De tre grupperna lyckades man inte få parterna att nå en uppgörelse om. FN presenterade en lösning kort därefter, som accepterades av Polisario och så småningom även av Marocko.

Nytt läge 2003 och 2007

Kampen för ett självständigt Västsahara gick in i en ny fas genom den resolution som antogs i FN:s säkerhetsråd den 31 juli 2003. Därmed har säkerhetsrådet accepterat en ny syn på konflikten om Västsahara och tagit ett steg bort från den plan man skapade 1991. Den nya planen kallades *Fredsplan för självbestämmande för Västsaharas folk* och lades fram av FN:s sändebud James Baker. Fredsplanen målar upp ett självständigt Västsahara, delvis under marockansk överhöghet, under fem år. Detta skulle ge invandrade marockaner rätt att så småningom delta i valet mellan självständighet eller integration med Marocko. Nu har Baker gett upp och FN är förlamat. Ett nytt, politiskt svagare, sändebud har utsetts, Pieter van Valsum.

Bakers förslag, som liknade det han tidigare lagt fram, förkastades först av ockupationsmakten. Enligt dem är Västsaharafrågan avslutad. Marocko har stöd av Frankrike, ständig medlem av säkerhetsrådet. Att Polisario accepterade resolutionen tyder även det på en något förändrad inställning till en övergångsperiod med begränsad självständighet. Polisario påpekar i ett uttalande att målet om självständighet via en folkomröstning enligt planen från 1991 fortfarande måste bibehållas. Polisario uppmanar omvärlden att öka

Fel! Okänt namn på

pressen på Marocko, men visade i slutet av sommaren 2005 själva en anmärkningsvärd storsinnet genom att frigge 400 marockanska krigsfångar.

För att blidka världssamfundet och i ett försök att rädda ansiktet har Marocko under år 2007 lagt fram nya förhandlingsförslag som skulle kunna utmyнна i att Västsahara blir en autonom region i Marocko med eget parlament och vissa befogenheter. De viktigaste samhällsfrågorna förblir dock en statlig, det vill säga marockansk, angelägenhet och Polisario har därmed förkastat förslaget och driver frågan om folkomröstning vidare.

Även om folkomröstningen så småningom kan komma att genomföras är dock misstron mot vilken inverkan resultatet har på den marockanska regeringen välgrundad. Den har nämligen tidigare proklamerat att Västsahara kommer att vara marockanskt oavsett utgången av en folkomröstning.

Den aktuella situationen

Fortfarande lever många västsahariska flyktingar i läger i Algeriet, under minst sagt knappa förhållanden. Dessa måste få hjälp att återvända till sitt land. För att genomföra en återanpassning och skapa ett nytt samhälle krävs också resurser. De som ska återvända har stora och omedelbara behov för att ges en chans att anpassa sig till ett normalt liv i hemlandet. Det behövs stöd till skolor och sjukhus. Den svenska regeringen bör i handling tydligt visa att Sverige ger sitt stöd till ett upprätthållande av freden och att folkomröstningen slutligen genomförs på ett korrekt sätt och att Västsahara därefter går en trygg och demokratisk framtid till mötes.

Särskilt anmärkningsvärd är världssamfundets och Sveriges tystnad om en folkrättsvidrig murbyggnad, 220 mil lång, som Marocko tillåtits sätta upp rakt genom Västsaharas öken för att skydda naturtillgångar och mineralfyndigheter från att nås av saharierna. Sverige bör därför i FN:s säkerhetsråd och inom EU verka för att Västsahara får stöd för ett återuppbyggnadsarbete. Det är viktigt att Sverige också agerar på lång sikt för fortsatt internationellt stöd till demilitarisering, murens rivande och minröjning samt för uppbyggnad av ett demokratiskt och självständigt Västsahara.

Otaliga vittnesmål finns slutligen om grova förföljelser, tortyr och godtyckliga rättsliga ingripanden från Marockos sida som pekar på att Marocko är fortsatt berett att gå långt för att hävda sin ockupation. Ett rent skräckvälde kommer fram i rapport efter rapport, men blir långt ifrån allmänt känt och kritiserat. Vare sig inhemska eller främmande journalister tillåts skildra ockupationen inifrån, något som vid flera tillfällen bara under det senaste året dragit till sig internationell uppmärksamhet. Nyligen besöktes Sveriges riksdag av en kvinna som blivit brutalt misshandlad av regimen och bl.a. förlorat ett öga.

Vad gäller politisk frihet hamnar Marocko i en Freedom House-mätning på en jumboplats bland världens nationer. Det som utspelas framför våra ögon i Afrikas nordvästligaste hörn är ren och skär kolonialism och ett fullständigt oberättigat förtryck av ett folk som med fredliga medel försöker hävda sin

Fel! Okänt namn på

rätt. Ett förtryck som begås av en ekonomiskt starkare granne och av transnationella storbolag, alltihop med EU:s både tysta och ekonomiska stöd. Marocko är ett land som erhåller EU-bistånd, vilket kraftigt måste ifrågasättas så länge denna situation fortgår.

Sverige har varit tydligt mot Marocko i 30 år nu, och var också det land som starkast tog strid i EU mot fiskeriavtalet med Marocko om västahariskt vatten, men Marockos inställning har snarare hårdnat. SADR har erkänts av ett 80-tal stater, de flesta afrikanska. Däremot har ingen EU-stat eller annat europeiskt land hittills erkänt Västsahara. EU behärskas av Frankrike i denna fråga, en f.d. kolonialmakt med stora ekonomiska och politiska intressen i nordvästra Afrika. FN har förklarat Polisario som den enda representanten för det västahariska folket.

Miljöpartiet anser att Sverige, som en minsta gest, bör ansluta sig till skaran av länder som erkänner Västsahara som egen nation.

Stockholm den 4 oktober 2007

Bodil Ceballos (mp)